

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, την Επιτροπή των Περιφερειών και την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων — Τρίτη έκθεση για την κατάσταση της Ενεργειακής Ένωσης»

[COM(2017) 688 final]

(2018/C 262/15)

Εισηγητής: **Toni VIDAN**

Συνεισηγητής: **Christophe QUAREZ**

Αίτηση γνωμοδότησης	Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 18.1.2018
Νομική βάση	Άρθρο 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης
Αρμόδιο τμήμα	Μεταφορές, ενέργεια, υποδομές, κοινωνία των πληροφοριών
Υιοθετήθηκε από το τμήμα	5.4.2018
Υιοθετήθηκε από την ολομέλεια	19.4.2018
Σύνοδος ολομέλειας αριθ.	534
Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας	159/5/5
(υπέρ/κατά/αποχές)	

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της όσον αφορά την τρίτη έκθεση για την κατάσταση της Ενεργειακής Ένωσης, υποστηρίζει τους στόχους του έργου της Ενεργειακής Ένωσης και χαιρετίζει την έμφαση που δίδεται στη δέσμευση και κινητοποίηση της κοινωνίας της ΕΕ με στόχο τον πλήρη ενστερνισμό της Ενεργειακής Ένωσης. Επαναλαμβάνει τις προτάσεις της για αποτελεσματικό διάλογο όσον αφορά την ενέργεια με την οργανωμένη κοινωνία των πολιτών σε ευρωπαϊκό, εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο.

1.2. Η ΕΟΚΕ θεωρούσε ανέκαθεν την ιδέα της Ενεργειακής Ένωσης εξαιρετικής σημασίας για την επιτυχία της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Συμφωνεί με την άποψη της Επιτροπής ότι η Ενεργειακή Ένωση υπερβαίνει κατά πολύ τα ζητήματα της ενέργειας και του κλίματος. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η ενεργειακή μετάβαση αποτελεί ευκαιρία για να καταστεί η Ευρώπη πιο δημοκρατική, πιο συνεκτική, πιο ανταγωνιστική και πιο δίκαιη. Η κοινή προσπάθεια για την επίτευξη Ενεργειακής Ένωσης πρέπει να ενισχύσει την περιβαλλοντική, πολιτική, οικονομική και κοινωνική βιωσιμότητα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σύμφωνα με τις θεμελιώδεις αξίες της ΕΕ.

1.3. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για τη δέσμη μέτρων σχετικά με την καθαρή ενέργεια ως βήμα προς τη σωστή κατεύθυνση, εκφράζει όμως τη λύπη της για το γεγονός ότι η τρίτη έκθεση για την κατάσταση της Ενεργειακής Ένωσης δεν αναγνωρίζει την ανεπάρκεια των υφιστάμενων στόχων στο πλαίσιο της δέσμης μέτρων. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει τις πρωτοβουλίες του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για την ενίσχυση του νομικού πλαισίου και εκφράζει την ανησυχία της για τις προσπάθειες του Συμβουλίου να αποδυναμώσει τις μελλοντικές διατάξεις. Η ΕΟΚΕ καλεί την ΕΕ να εντείνει τη δράση της ώστε να φέρει την Ευρώπη και τον κόσμο εγγύτερα στον στόχο της ουδετερότητας του άνθρακα που κατοχυρώνεται στη συμφωνία του Παρισιού και έχει επικυρωθεί από όλα τα κράτη μέλη.

1.4. Η ΕΟΚΕ εκφράζει τη λύπη της που η τρίτη έκθεση για την κατάσταση της Ενεργειακής Ένωσης δεν αναλύει τη μακροπρόθεσμη προοπτική για την Ενεργειακή Ένωση και καλεί την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να συμπεριλάβει πλήρως την προοπτική του 2050 στην Ενεργειακή Ένωση και να υποβάλει πρόταση για επικαιροποίηση του χάρτη πορείας για το 2050 με βάση τη συμφωνία του Παρισιού. Κάτι τέτοιο συνάδει με το ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για τη χάραξη έως το 2018 μιας στρατηγικής μηδενικών εκπομπών έως τα μέσα του αιώνα για την ΕΕ [2017/2620(RSP)].

1.5. Στο πλαίσιο αυτό, η ΕΟΚΕ επισημαίνει την κεντρική σημασία της διακυβέρνησης της Ενεργειακής Ένωσης. Όπως έχει ήδη διατυπωθεί στη γνωμοδότησή της με θέμα τη διακυβέρνηση της Ενεργειακής Ένωσης ⁽¹⁾, είναι σημαντικό να διασφαλιστεί ότι η διακυβέρνηση ενθαρρύνει τους υπεύθυνους λήψης αποφάσεων σε όλα τα επίπεδα να εκπονούν μακροπρόθεσμα σχέδια με ορίζοντα πέραν του 2030, λαμβάνει υπόψη τα συμφέροντα και τις απόψεις όλων των ενδιαφερομένων μερών της κοινωνίας, συμπεριλαμβανομένων ειδικότερα των ευάλωτων ομάδων, προσαρμόζεται στις κανονιστικές και τεχνολογικές αλλαγές και καθιστά εφικτή τη λογοδοσία των υπευθύνων λήψης αποφάσεων έναντι του κοινού.

1.6. Η ΕΟΚΕ σημειώνει ότι η ενεργειακή μετάβαση έχει ήδη ξεκινήσει στην Ευρώπη: οι αποδοτικές τεχνολογίες και η προτίμηση των πολιτών προς την καθαρή ενέργεια οδηγούν σε μείωση της κατανάλωσης ενέργειας, ενώ αυξάνεται η παραγωγή ανανεώσιμης ενέργειας. Εντούτοις, από ορισμένες απόψεις, η τρίτη έκθεση για την κατάσταση της Ενεργειακής Ένωσης φαίνεται υπερβολικά αισιόδοξη στην εκτίμησή της για την πρόοδο που σημειώνεται. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για τα συμπεράσματα της τρίτης έκθεσης για την κατάσταση της Ενεργειακής Ένωσης σχετικά με τη σημασία του διαλόγου «Ταλανοα» για το κλίμα το 2018 και τονίζει την ανάγκη να γίνουν περισσότερα όσον αφορά την καινοτομία, τις επενδύσεις, την παγκόσμια συνεργασία και το εμπόριο προκειμένου να καρποφορήσουν οι προσπάθειες της ΕΕ να αναδειχθεί σε πρωτοπόρο δύναμη.

1.7. Η ΕΟΚΕ εκφράζει τη λύπη της για το γεγονός ότι η τρίτη έκθεση για την κατάσταση της Ενεργειακής Ένωσης επικεντρώνεται κυρίως στα τεχνικά εμπόδια στις υποδομές. Στο μέλλον, θα πρέπει να δοθεί πολύ περισσότερη προσοχή σε άλλους εμπορικούς και θεσμικούς φραγμούς που παρεμποδίζουν τη συμμετοχή και τα οφέλη για το ευρύ κοινό, τους καταναλωτές, τις κοινότητες και τις ΜΜΕ από τη μετάβαση σε καθαρή ενέργεια και τους συναφείς μηχανισμούς στήριξης της ΕΕ. Κάποιοι από τους φραγμούς που δεν εξετάζονται αφορούν διαφορές στο κόστος κεφαλαίου για επενδύσεις σε ανανεώσιμες πηγές ενέργειας στην ΕΕ, την κακή εφαρμογή του κράτους δικαίου, τη διαφθορά, την ανεπαρκή διοικητική ικανότητα, τις δυσκολίες πρόσβασης στο δίκτυο και την απουσία ψηφιοποίησης και εκδημοκρατισμού στο πλαίσιο του ενεργειακού συστήματος.

1.8. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για το γεγονός ότι στην τρίτη έκθεση για την κατάσταση της Ενεργειακής Ένωσης σημειώνεται η μείωση του κόστους των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και άλλων τεχνολογιών καθαρής ενέργειας. Καλεί την Επιτροπή να ενσωματώσει τις προόδους αυτές στα μελλοντικά της πολιτικά και επενδυτικά μέσα και να διασφαλίσει ότι η κοινωνική προοπτική βρίσκεται στο επίκεντρο του επικαιροποιημένου χάρτη πορείας για το 2050.

2. Ιστορικό και προβληματισμός σχετικά με προηγούμενες συστάσεις της ΕΟΚΕ

2.1. Η στήριξη των πολιτών της ΕΕ τόσο στους στόχους της Ενεργειακής Ένωσης όσο και σε πιο φιλόδοξες πολιτικές για το κλίμα και την ενέργεια είναι ισχυρή και αυξανόμενη. Η τελευταία έρευνα του Ευρωβαρομέτρου για την κλιματική αλλαγή ⁽²⁾, η οποία πραγματοποιήθηκε τον Μάρτιο του 2017, κατέδειξε ότι το 74 % των ερωτηθέντων πιστεύει ότι η κλιματική αλλαγή συνιστά πολύ σοβαρό πρόβλημα, το 79 % πιστεύει ότι η καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής και η αποτελεσματικότερη χρήση της ενέργειας μπορούν να ενισχύσουν την οικονομία και την απασχόληση της ΕΕ και το 77 % θεωρεί ότι η προώθηση της εμπειρογνωμοσύνης της ΕΕ όσον αφορά τις νέες καθαρές τεχνολογίες προς τρίτες χώρες μπορεί να ωφελήσει οικονομικά την ΕΕ, ενώ το 65 % συμφωνεί επίσης ότι η μείωση των εισαγωγών ορυκτών καυσίμων από τρίτες χώρες μπορεί να αποφέρει οικονομικά οφέλη στην ΕΕ. Η μεγάλη πλειοψηφία των ερωτηθέντων συμφωνεί επίσης ότι πρέπει να δοθεί μεγαλύτερη δημόσια οικονομική στήριξη στη μετάβαση σε καθαρές μορφές ενέργειας, ακόμη και αν αυτό σημαίνει μείωση των επιδοτήσεων των ορυκτών καυσίμων (79 %), και ότι η μείωση των εισαγωγών ορυκτών καυσίμων μπορεί να αυξήσει την ασφάλεια του ενεργειακού εφοδιασμού της ΕΕ (64 %).

2.2. Σημειώνεται επίσης αυξημένη υποστήριξη των στόχων της Ενεργειακής Ένωσης στην ευρωπαϊκή επιχειρηματική κοινότητα, τόσο εκτός όσο και εντός του τομέα της ενέργειας. Ένα καλό παράδειγμα της υποστήριξης αυτής αποτελεί το νέο όραμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης Βιομηχανιών Ηλεκτροπαραγωγής Eurelectric ⁽³⁾. Η Eurelectric δηλώνει ότι «υπό το πρίσμα της συμφωνίας του Παρισιού και του επείγοντος χαρακτήρα της αντιμετώπισης των κλιματικών αλλαγών, της ατμοσφαιρικής ρύπανσης και της εξάντλησης των φυσικών πόρων», η Eurelectric δεσμεύεται «να επενδύσει σε καθαρές λύσεις παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας και μετάβασης, να μειώσει τις εκπομπές και να συνεχίσει ενεργά τις προσπάθειες να καταστεί ουδέτερη από άποψη εκπομπών άνθρακα πολύ πριν από τα μέσα του αιώνα», να προωθήσει «την απαραίτητη μετάβαση από τη βασισμένη στους πόρους οικονομία σε μια ευρωπαϊκή οικονομία τεχνολογικής βάσης», να καταστήσει δυνατή «την κοινωνική και περιβαλλοντική βιωσιμότητα» και να «ενσωματώσει τη βιωσιμότητα σε όλα τα μέρη της αξιακής αλυσίδας της και να λάβει μέτρα για τη στήριξη του μετασχηματισμού των υφιστάμενων στοιχείων ενεργητικού προς μια κοινωνία μηδενικού άνθρακα».

⁽¹⁾ EE C 246 της 28.7.2017, σ. 341.

⁽²⁾ https://ec.europa.eu/clima/news/eu-citizens-increasingly-concerned-about-climate-change-and-see-economic-benefits-taking-action_el

⁽³⁾ <https://cdn.eurelectric.org/media/2189/vision-of-the-european-electricity-industry-02-08-2018-h-864A4394.pdf>

2.3. Αυξανόμενος αριθμός επιστημονικών πορισμάτων και εμπειρογνωμοσύνης επιβεβαιώνει ότι ο τομέας της ενέργειας (και της ηλεκτρικής ενέργειας) της ΕΕ μπορεί να επωφεληθεί σημαντικά από την ταχεία πτώση των τιμών των ηλιακών φωτοβολταϊκών, της αιολικής ενέργειας και των τεχνολογιών εξισορρόπησης συστημάτων. Μια πρόσφατα δημοσιευθείσα έκθεση ⁽⁴⁾ του Διεθνούς Οργανισμού για τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας (IRENA) αναφέρει ότι η ΕΕ «μπορεί να αυξήσει το μερίδιο των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας του ενεργειακού της μείγματος στο 34 % έως το 2030, δύο φορές το μερίδιο του 2016, επιτυγχάνοντας καθαρό θετικό οικονομικό αντίκτυπο». Η αύξηση αυτή «θα έχει ως αποτέλεσμα την εξοικονόμηση από 44 δισεκατ. ευρώ έως 113 δισεκατ. ευρώ ετησίως μέχρι το 2030, κατά τον λογιστικό υπολογισμό της εξοικονόμησης ενεργειακού κόστους και της αποφυγής περιβαλλοντικών και υγειονομικών δαπανών». Σε άλλη πρόσφατη έρευνα ⁽⁵⁾ που δημοσίευσε ο φορέας Energy Union Choices αναφέρεται ότι «το πλέον οικονομικά αποδοτικό σενάριο για το ενεργειακό μείγμα της ΕΕ περιλαμβάνει μεγαλύτερο μερίδιο ανανεώσιμων πηγών ενέργειας για παραγωγή ηλεκτρισμού σε σχέση με το σενάριο που διατύπωσε η Επιτροπή, και συγκεκριμένα, μερίδιο 61 % αντί του 49 % έως το 2023. Σύμφωνα με το σενάριο αυτό, η ΕΕ θα αποφύγει πρόσθετες εκπομπές CO₂ όγκου 265Mt και ετήσιο κόστος για ενεργειακά συστήματα ύψους 600 εκατ. ευρώ· ακόμη, θα σημειωθεί (καθαρή) αύξηση του αριθμού των θέσεων εργασίας κατά 90 000».

2.4. Έχουν δρομολογηθεί σημαντικές πρωτοβουλίες, μεταξύ άλλων η Διακήρυξη της Μάλτας του Μαΐου 2017 για την επιτάχυνση της μετάβασης στην καθαρή ενέργεια στα νησιά, συμπεριλαμβανομένων των εξόχως απόκεντρων περιφερειών της Ευρώπης, το φόρουμ για τη βιομηχανική ανταγωνιστικότητα στον τομέα της καθαρής ενέργειας, η ανακοίνωση για τη βιομηχανική στρατηγική για την Ευρώπη και οι προσπάθειες δημιουργίας μιας «Ευρωπαϊκής Συμμαχίας για την Μπαταρία». Όλα τα παραπάνω είναι καίριας σημασίας για την προώθηση μιας ολοκληρωμένης βιομηχανικής πολιτικής που μπορεί να στηρίξει την ενεργειακή μετάβαση ενισχύοντας παράλληλα τη δημιουργία ποιοτικών θέσεων εργασίας και θα πρέπει να αντιμετωπίζονται ως η ευκαιρία της βιομηχανίας να προβάλει την ικανότητα της Ευρώπης να αναπτύσσει κατάλληλες λύσεις στις τρέχουσες προκλήσεις.

2.5. Η ΕΟΚΕ έχει δηλώσει επανειλημμένα ότι η Ενεργειακή Ένωση πρέπει να παράσχει ένα σταθερό και ευνοϊκό περιβάλλον για τις ευρωπαϊκές επιχειρήσεις που θα τις ενδυναμώνει και θα τις ενθαρρύνει να προβούν σε επενδύσεις και προσλήψεις, δίδοντας ιδιαίτερη προσοχή στις δυνατότητες των ΜΜΕ. Κάτι τέτοιο απαιτεί την από κοινού καθιέρωση ενός υγιούς συστήματος διακυβέρνησης της Ενεργειακής Ένωσης, πράγμα το οποίο μπορεί να συμβεί μόνον εάν σημειωθούν εκτεταμένες αλλαγές στον κανονισμό για τη διακυβέρνηση της Ενεργειακής Ένωσης που προτείνει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

2.6. Η ΕΟΚΕ ανέκαθεν θεωρούσε ότι η διάθεση και η φυσική πρόσβαση σε ενέργεια σε προσιτές τιμές έχουν καίρια σημασία για την αποφυγή της ενεργειακής φτώχειας, ενός προβλήματος που παρεμποδίζει επίσης τη στροφή των πολιτών σε λύσεις χαμηλών εκπομπών άνθρακα. Ως εκ τούτου, χαιρετίζει την έναρξη λειτουργίας του Παρατηρητηρίου Ενεργειακής Φτώχειας, το οποίο αποτελεί ένα πρώτο βήμα προς την κατεύθυνση της ανάπτυξης ευρύτερης ευρωπαϊκής δράσης με στόχο την εξάλειψη της ενεργειακής φτώχειας στην Ευρώπη.

2.7. Η ΕΟΚΕ έχει ζητήσει να συμπεριληφθεί η κοινωνική διάσταση στα κριτήρια αξιολόγησης της επόμενης έκθεσης για την κατάσταση της Ενεργειακής Ένωσης. Συνεπώς, επικροτεί θερμά τις κοινωνικές πρωτοβουλίες που ανέλαβε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, όπως τις σχετικές με τις περιφέρειες υψηλής έντασης άνθρακα και την ενεργειακή φτώχεια, καθώς και τη δημιουργία ειδικής επιμέρους ενότητας στην έκθεση για την κατάσταση της Ενεργειακής Ένωσης αφιερωμένης στην κοινωνική διάσταση της Ενεργειακής Ένωσης. Το εξαιρετικό αυτό πρώτο βήμα θα πρέπει να υποστηριχθεί περαιτέρω στο μέλλον, για παράδειγμα με την από κοινού εκπόνηση «κοινωνικού συμφώνου για ενεργειακή μετάβαση με γνώμονα τους πολίτες».

2.8. Η ΕΟΚΕ σημειώνει ότι η υλοποίηση της ενεργειακής μετάβασης δεν απαιτεί σημαντικά διαφορετικά ποσά επενδύσεων σε σύγκριση με τα απαιτούμενα για τη διατήρηση του σημερινού ενεργειακού συστήματος που βασίζεται κυρίως στα εισαγόμενα ορυκτά καύσιμα. Απαιτεί, ωστόσο, σημαντικά διαφορετικά είδη επενδύσεων, συμπεριλαμβανομένων των επενδύσεων που αποσκοπούν στη μείωση του άνθρακα, στην ψηφιοποίηση, στον εκδημοκρατισμό και στην αποκέντρωση. Η βασική πρόκληση είναι η ανακατανομή του κεφαλαίου από τα στοιχεία ενεργητικού και τις υποδομές υψηλών επιπέδων άνθρακα στα αντίστοιχα χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα. Μια τέτοια ανακατανομή θα πρέπει να είναι αποτελεσματική όσον αφορά τη χρησιμοποίηση του δημόσιου χρήματος της ΕΕ και των κρατών μελών, για παράδειγμα με τη σταδιακή κατάργηση όλων των επιδοτήσεων των ορυκτών καυσίμων (συμπεριλαμβανομένης της δημόσιας στήριξης της ΕΕ στους αγωγούς φυσικού αερίου)· ωστόσο, τούτο δεν πρέπει να έχει αρνητικό αντίκτυπο στην ανταγωνιστικότητα της βιομηχανίας και τη δημιουργία θέσεων εργασίας, ούτε να οδηγήσει σε στρεβλώσεις της ενιαίας αγοράς.

2.9. Για να βοηθηθούν οι ιδιώτες επενδυτές να πραγματοποιήσουν αυτήν την ανακατανομή του κεφαλαίου, οι δημόσιες αρχές θα πρέπει να διασφαλίσουν αποτελεσματικές και προβλέψιμες τιμές άνθρακα για όλες τις οικονομικές δραστηριότητες. Αυτό που πιθανόν θα χρειαστεί είναι ένα ελάχιστο επίπεδο τιμών άνθρακα για το ΣΕΔΕ, σε συνδυασμό με την εναρμόνιση των ενεργειακών φόρων. Κάτι τέτοιο θα απαιτούσε εξορθολογισμό των πολιτικών εργαλείων της ΕΕ και αποφυγή των επικαλυπτόμενων μέσων που

⁽⁴⁾ <http://irena.org/newsroom/pressreleases/2018/Feb/EU-Doubling-Renewables-by-2030-Positive-for-Economy>

⁽⁵⁾ <http://www.energyunionchoices.eu/cleanersmartercheaper/>

αλλοιώνουν τα επενδυτικά μηνύματα. Η ΕΟΚΕ έχει επίσης καλέσει την Επιτροπή να επιδιώξει ενεργά τη θέσπιση παγκόσμιου συστήματος τιμολόγησης του άνθρακα, κάτι το οποίο θα διαμόρφωνε ισότιμους όρους ανταγωνισμού για τις ευρωπαϊκές εταιρείες στις εξαγωγικές αγορές και σε σχέση με τα εισαγόμενα προϊόντα.

3. Παρατηρήσεις επί της τρίτης έκθεσης για την κατάσταση της Ενεργειακής Ένωσης και επακόλουθα μέτρα

3.1. Δημιουργία ισχυρής και δημοκρατικής διακυβέρνησης για την ενεργειακή μετάβαση της Ευρώπης

3.1.1. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η ΕΕ και τα περισσότερα κράτη μέλη της οφείλουν να προωθήσουν περαιτέρω τον εκδημοκρατισμό της χάραξης ενεργειακής πολιτικής, για παράδειγμα ενισχύοντας την αποτελεσματική χρήση εργαλείων όπως η διαβουλευτική δημοσκόπηση και οι Ευρωπαϊκές Πρωτοβουλίες Πολιτών· επίσης, πρέπει να διασφαλίσουν τη συστημική δέσμευση και τους απαραίτητους πόρους προκειμένου να συμμετάσχει η οργανωμένη κοινωνία των πολιτών στη σύνταξη εθνικών ενεργειακών και κλιματικών σχεδίων.

3.1.2. Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει ότι η ισχυρή και δημοκρατική διακυβέρνηση της Ενεργειακής Ένωσης απαιτεί τη δημιουργία «Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Ενεργειακής Πληροφόρησης» στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Περιβάλλοντος, η οποία θα είναι σε θέση να διασφαλίσει την ποιότητα των δεδομένων που παρέχουν τα κράτη μέλη, να αναπτύξει ένα σημείο εισόδου για όλα τα σύνολα δεδομένων που απαιτούνται για την αξιολόγηση της προόδου της Ενεργειακής Ένωσης, να αναπτύξει μαζί με τους ενδιαφερόμενους τις παραδοχές για διάφορα σενάρια, να παράσχει μοντέλα ανοιχτής πηγής ώστε να μπορούν να δοκιμάζονται διαφορετικές υποθέσεις και να ελέγχει τη συνοχή μεταξύ των διαφόρων προβλέψεων. Το έργο της θα πρέπει να είναι ελεύθερα προσβάσιμο σε όλους τους φορείς λήψης αποφάσεων, στις επιχειρήσεις και στο ευρύ κοινό.

3.1.3. Για να δημιουργηθεί ένα σταθερό και ευνοϊκό επιχειρηματικό περιβάλλον για τις ευρωπαϊκές επιχειρήσεις, και ιδίως για τις ΜΜΕ, η ΕΕ και όλα τα κράτη μέλη της θα πρέπει να αναπτύξουν μακροπρόθεσμα ενεργειακά σχέδια για την επίτευξη του στόχου της ουδετερότητας του άνθρακα που αποδεχθηκαν με τη συμφωνία του Παρισιού. Τα σχέδια αυτά θα πρέπει να αναπτύχθουν με τον πλέον περιεκτικό τρόπο και να ενσωματωθούν στα σχέδια με ορίζοντα το 2030 και στα άλλα μακροπρόθεσμα σχέδια που προβλέπονται στον κανονισμό για τη διακυβέρνηση της Ενεργειακής Ένωσης. Θα πρέπει επίσης να σχεδιαστούν τομεακές και περιφερειακές στρατηγικές για τη μείωση των ανθρακούχων εκπομπών ώστε να εντοπιστούν επιχειρηματικές και τοπικές ευκαιρίες και να προβλεφθούν μελλοντικά κέρδη και απώλειες σε σχέση με τις θέσεις εργασίας, προκειμένου να διασφαλιστεί ομαλή μετάβαση.

3.1.4. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για τις πρωτοβουλίες που έχουν ως στόχο να βοηθήσουν τις περιφέρειες και τα νησιά υψηλής έντασης ανθρακούχων εκπομπών κατά την ενεργειακή τους μετάβαση. Ζητεί από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να συνεχίσει να υποστηρίζει τις περιφερειακές προσεγγίσεις στην ενεργειακή μετάβαση. Σχετικά, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρέπει να μεριμνήσει για τη συμμετοχή όλων των εμπλεκόμενων κρατών μελών και περιφερειών στην από κοινού χαρτογράφηση των πλεονεκτημάτων και αδυναμιών κάθε ευρωπαϊκής περιφέρειας ως προς την ενεργειακή μετάβαση. Η χαρτογράφηση θα πρέπει να τροφοδοτήσει τις βιομηχανικές τους στρατηγικές, καθώς και να τα βοηθήσει να προβλέψουν το πιθανό αποτέλεσμα όσον αφορά τη δημιουργία θέσεων εργασίας, τις απώλειες και τον επαναπροσδιορισμό λόγω της μετάβασης.

3.1.5. Η ΕΟΚΕ καλεί επίσης την Επιτροπή να συνεχίσει την ανάπτυξη δεικτών για την παρακολούθηση των επιπτώσεων της ενεργειακής μετάβασης στις βιομηχανίες που σχετίζονται με την ενέργεια και την ανάπτυξή τους, βελτιώνοντας τους κοινωνικούς δείκτες με την πρόβλεψη συλλογής δεδομένων ακριβείας και με την εισαγωγή νέων δεικτών με επίκεντρο το ευρύτερο κοινό και την κοινωνία των πολιτών, όπως προκύπτει από τις σχετικές γνωμοδοτήσεις της ΕΟΚΕ ⁽⁶⁾.

3.2. Από κοινού εκπόνηση κοινωνικού συμφώνου για ενεργειακή μετάβαση με γνώμονα τους πολίτες

3.2.1. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η Ευρώπη χρειάζεται την εκπόνηση «κοινωνικού συμφώνου για ενεργειακή μετάβαση με γνώμονα τους πολίτες» που θα συμφωνηθεί από την ΕΕ, τα κράτη μέλη, τις περιφέρειες, τις πόλεις, τους κοινωνικούς εταίρους και την οργανωμένη κοινωνία των πολιτών, προκειμένου να διασφαλιστεί ότι η μετάβαση δεν θα αφήσει κανέναν πίσω. Θα πρέπει να αποτελέσει την έκτη διάσταση της Ενεργειακής Ένωσης και να περιλαμβάνει όλες τις κοινωνικές πτυχές, όπως τη δημιουργία ποιοτικής απασχόλησης, την επαγγελματική κατάρτιση, την εκπαίδευση και κατάρτιση των καταναλωτών, την κοινωνική προστασία, την υγεία και την ενεργειακή φτώχεια καθώς και συγκεκριμένα σχέδια μετάβασης για τις περιφέρειες στις οποίες σημειώνεται απώλεια θέσεων εργασίας.

3.2.2. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι η Ενεργειακή Ένωση απαιτεί τη θέσπιση Ευρωπαϊκού Ταμείου Προσαρμογής στην Ενεργειακή Μετάβαση που θα βοηθήσει τους εργαζομένους που κινδυνεύουν να χάσουν τη δουλειά τους ως αποτέλεσμα της ενεργειακής μετάβασης. Με τον τρόπο αυτό, επισημαίνεται η βούληση της Ευρώπης να διασφαλίσει ότι η ενεργειακή μετάβαση δεν θα αφήσει κανέναν στο περιθώριο.

⁽⁶⁾ ΕΕ C 264 της 20.7.2016, σ. 117, ΕΕ C 288 της 31.8.2017, σ. 100.

3.2.3. Η ΕΟΚΕ θεωρεί την ενεργειακή μετάβαση ευκαιρία για την εξάλειψη της ενεργειακής φτώχειας στην Ευρώπη και για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής, καθώς και για τη δημιουργία θέσεων εργασίας και την κοινωνική ένταξη. Με βάση τα πορίσματα του Ευρωπαϊκού Παρατηρητηρίου Ενεργειακής Φτώχειας, θα πρέπει να καταρτιστεί ευρωπαϊκό σχέδιο δράσης για την εξάλειψη της ενεργειακής φτώχειας σε συνεργασία με τα ενδιαφερόμενα μέρη, συμπεριλαμβανομένων οργανώσεων καταναλωτών, προκειμένου να διασφαλιστεί ότι οι δημόσιες δράσεις στοχεύουν ολοένα και περισσότερο τις βαθύτερες αιτίες της ενεργειακής φτώχειας. Επειδή στη γνωμοδότησή της Δέση μέτρων «Καθαρή ενέργεια για όλους»⁽⁷⁾ διαπίστωνε ότι η ενεργειακή φτώχεια αφορά τις επενδύσεις και ότι ιδιαίτερα τα ευάλωτα νοικοκυριά αντιμετωπίζουν εμπόδια όσον αφορά την πρόσβαση στη χρηματοδότηση, η ΕΟΚΕ τονίζει την ανάγκη σταδιακής μετάβασης από μέτρα ανακούφισης σε προληπτικά μέτρα, όπως η ανακαίνιση για τη μετατροπή παλαιών κτιρίων σε κτίρια μηδενικής καθαρής κατανάλωσης ενέργειας. Από την άποψη αυτή, τα κοινωνικά τιμολόγια μπορούν να αποτελέσουν προσωρινή και μόνο ανακούφιση, η οποία θα πρέπει σταδιακά να αντικατασταθεί από μηχανισμούς όπως οι επιταγές ενέργειας ή οι επιδοτήσεις για σημαντικές μετασκευές κτιρίων και αγορές ηλεκτρικών αυτοκινήτων.

3.2.4. Για να διασφαλιστεί η ενεργειακή μετάβαση με γνώμονα τον πολίτη και να παρασχεθεί το μέγιστο κοινωνικό και οικονομικό όφελος στην κοινωνία γενικότερα, είναι σημαντικό να αναγνωριστεί και να υποστηριχθεί η αίσθηση ευθύνης των πολιτών και των κοινοτήτων για τους τοπικούς ανανεώσιμους ενεργειακούς πόρους. Όλοι οι μηχανισμοί στήριξης και οι μεταρρυθμίσεις της αγοράς ενέργειας θα πρέπει να επιτρέπουν στις τοπικές κοινότητες να συμμετέχουν ενεργά στην παραγωγή ενέργειας και να έχουν δικαίω πρόσβαση στην ενεργειακή αγορά. Τα κράτη μέλη που δεν διαθέτουν τη θεσμική ικανότητα να διασφαλίσουν την ανάλογη ενεργό συμμετοχή του κοινού στην ενεργειακή μετάβαση, και συγκεκριμένα τη θεσμική ικανότητα να παράσχουν στήριξη και προγράμματα σε επίπεδο τοπικών κοινοτήτων για την πρόσβαση σε χρηματοδοτικούς μηχανισμούς της ΕΕ, θα πρέπει να υποστηρίζονται ενεργά.

3.2.5. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή οφείλει να αναπτύξει ένα «Πράσινο Πρόγραμμα Erasmus Pro» το οποίο θα βασίζεται στο πιλοτικό της πρόγραμμα Erasmus Pro, καθώς και άλλα προγράμματα που μπορούν να προσελκύσουν περισσότερους νέους στους αναπτυσσόμενους τομείς της ενεργειακής μετάβασης, βελτιώνοντας την εικόνα και τις συνθήκες εργασίας σε τέτοιου είδους θέσεις.

3.2.6. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για τη φιλοδοξία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής να μειωθεί κατά το ήμισυ ο αριθμός των πρόωρων θανάτων που προκαλούνται από την ατμοσφαιρική ρύπανση έως το 2030 (το 2015 καταγράφηκαν 400 000 πρόωροι θάνατοι στην Ευρώπη). Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η ΕΕ και όλα τα κράτη μέλη της πρέπει να καταστήσουν την καταπολέμηση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης πολιτική προτεραιότητα υψηλού επιπέδου. Πρέπει να ενισχυθούν τα ρυθμιστικά μέτρα τα οποία αποσκοπούν στη μείωση των ατμοσφαιρικών ρύπων που εκπέμπονται από οχήματα και σταθμούς ηλεκτροπαραγωγής και να τεθούν σε εφαρμογή μέτρα για τη σταδιακή κατάργηση της χρήσης ορυκτών καυσίμων στις μεταφορές και στην παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας.

3.2.7. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για τις βελτιώσεις στην τρίτη έκθεση για την κατάσταση της Ενεργειακής Ένωσης όσον αφορά την πληροφόρηση σχετικά με τη χρήση των επενδυτικών μέσων της ΕΕ και τις επιπτώσεις τους στο ευρύ κοινό, τις κοινότητες και τις ΜΜΕ, όμως επισημαίνει την ανάγκη βελτίωσης των μέσων με τα οποία οι πολίτες και τα κοινοτικά προγράμματα μπορούν να έχουν πρόσβαση σε αυτούς τους πόρους (π.χ. παροχή στήριξης στις χρηματοπιστωτικές πλατφόρμες, ειδικά σε κράτη μέλη που δεν διαθέτουν τέτοιου είδους οντότητες).

3.2.8. Η ΕΟΚΕ επιθυμεί να υπογραμμίσει τα συμπεράσματα και τα πορίσματα της μελέτης σχετικά με τους οικιακούς παραγωγούς-καταναλωτές στην Ευρωπαϊκή Ενεργειακή Ένωση στο πλαίσιο των εγγράφων που συνοδεύουν την τρίτη έκθεση για την κατάσταση της Ενεργειακής Ένωσης, και ειδικότερα ένα από τα πορίσματα, ότι δηλαδή «δεν υπάρχει εναρμονισμένο κανονιστικό πλαίσιο για τους οικιακούς παραγωγούς-καταναλωτές στην ΕΕ και τα κράτη μέλη υιοθετούν διαφορετικές προσεγγίσεις», αλλά και τη σύσταση ότι «ένας κοινός και περιεκτικός ορισμός των οικιακών παραγωγών-καταναλωτών θα μπορούσε να αποτελέσει καταλύτη για την ανάπτυξη σαφούς και ισχυρού πολιτικού και ρυθμιστικού πλαισίου της ΕΕ που θα υποστηρίξει την ιδιοπαραγωγή των καταναλωτών...»⁽⁸⁾.

3.3. Μεταφορές

3.3.1. Η πτυχή της ηλεκτροδότησης της ενεργειακής μετάβασης απαιτεί αυξημένη πολιτική και νομική συνοχή μεταξύ των παραδοσιακά διαχωρισμένων τμημάτων του ενεργειακού τομέα. Η αυξημένη αλληλεπίδραση μεταξύ του τομέα της ενέργειας και των μεταφορών είναι ήδη γεγονός και η ΕΟΚΕ επικροτεί τις προσπάθειες για τη διασφάλιση συνέπειας μεταξύ των νομοθετικών δεσμών «Καθαρή ενέργεια για όλους τους Ευρωπαίους» και «Καθαρή κινητικότητα».

⁽⁷⁾ ΕΕ C 246 της 28.7.2017, σ. 64

⁽⁸⁾ Μελέτη JUST/2015/CONS/FW/COO6/0127

3.3.2. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι στην τρίτη έκθεση για την κατάσταση της Ενεργειακής Ένωσης δεν εξετάζεται η σταδιακή κατάργηση των ορυκτών καυσίμων για τις πωλήσεις ή/και τη χρήση επιβατικών αυτοκινήτων την οποία ανακοίνωσαν πρόσφατα πολλά κράτη μέλη και πόλεις όπως οι Κάτω Χώρες και το Παρίσι. Τα συμβάντα που αφορούν το σκάνδαλο των εκπομπών των οχημάτων και οι συνέπειες για την κλιματική αλλαγή, την ατμοσφαιρική ρύπανση, την υγεία και το περιβάλλον καταδεικνύουν την επείγουσα ανάγκη ανάληψης δράσης. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η ΕΕ θα πρέπει να παράσχει ένα συντονισμένο πλαίσιο για τη σταδιακή κατάργηση του πετρελαίου ντίζελ και της βενζίνης για τα επιβατικά αυτοκίνητα ώστε να αποφευχθεί η πιθανότητα η μη συντονισμένη και απρόβλεπτη λήψη αποφάσεων σε εθνικό και υποεθνικό επίπεδο να έχει δυσμενείς επιπτώσεις στη βιομηχανική ανταγωνιστικότητα και την απασχόληση και να στρεβλώσει την ενιαία αγορά.

3.3.3. Για να μην αναγκαστούν οι πολίτες χαμηλών εισοδημάτων να μείνουν με ρυπογόνα οχήματα με όλο και πιο περιορισμένη πρόσβαση σε πολλές αστικές περιοχές, θα πρέπει να θεσπιστούν νομοθετικά και οικονομικά κίνητρα σε ολόκληρη την ΕΕ ώστε να καταστεί δυνατή η χαμηλού κόστους μετασκευή ή μετατροπή των συστημάτων κίνησης σε υφιστάμενα οχήματα με στόχο τη μετάβαση από τα ορυκτά καύσιμα σε τεχνολογίες μηδενικών εκπομπών. Ένα τέτοιο μέτρο θα ελαχιστοποιούσε επίσης τη χρήση πόρων και το κοινωνικό κόστος της μετάβασης από τα οχήματα με ορυκτά καύσιμα στα ηλεκτρικά οχήματα και θα μπορούσε να συμβάλει σε μια μετάβαση με μεγαλύτερη συνοχή μεταξύ των περιφερειών και των κρατών μελών με χαμηλότερα και υψηλότερα επίπεδα εισοδήματος.

3.3.4. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για το γεγονός ότι η τρίτη έκθεση για την κατάσταση της Ενεργειακής Ένωσης αναγνωρίζει τους συσσωρευτές ως «στρατηγική συνιστώσα των προτεραιοτήτων καινοτομίας», αλλά και το γεγονός ότι η εν λόγω τεχνολογία θα αποτελέσει «βασική τεχνολογία που θα διευκολύνει την επίτευξη των στόχων της Ενεργειακής Ένωσης». Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει πρωτοβουλίες που εξασφαλίζουν «σημαντική στήριξη για τους συσσωρευτές και την τεχνολογία στοιχείων συσσωρευτών» και διασφαλίζουν ότι η ΕΕ διαδραματίζει φιλόδοξο ρόλο στην παγκόσμια αγορά.

3.4. Υποδομή και βιομηχανική ανάπτυξη για την ενεργειακή μετάβαση

3.4.1. Η ενεργειακή μετάβαση έχει σημαντικές επιπτώσεις για μια σειρά κλάδων: πρώτον, για τους παραγωγούς ενέργειας ή και για τον ίδιο τον ενεργειακό τομέα· δεύτερον, για τις βιομηχανίες που χρησιμοποιούν ενέργεια ως συντελεστή παραγωγής, ιδίως για τις ενεργοβόρες βιομηχανίες· και τρίτον, για τις βιομηχανίες που παρέχουν τεχνολογίες και λύσεις στον τομέα της ενέργειας και του κλίματος. Οι επιχειρήσεις αντιμετωπίζουν κινδύνους αλλά και αποκομίζουν οφέλη, και είναι σημαντικό για την ΕΕ να βοηθήσει τις βιομηχανίες να εκμεταλλευτούν τις ευκαιρίες και να αντιμετωπίσουν τις προκλήσεις.

3.4.2. Η ΕΟΚΕ σημειώνει ότι η τρίτη έκθεση για την κατάσταση της Ενεργειακής Ένωσης δεν θεωρεί την ανακοίνωση της αποχώρησης των ΗΠΑ από τη συμφωνία του Παρισιού ιστορική ευκαιρία για τις ευρωπαϊκές επιχειρήσεις, τους φορείς καινοτομίας, τους εργαζόμενους και τους επενδυτές να επιβεβαιώσουν την παγκόσμια ηγετική τους θέση στις δυναμικές αγορές καθαρής ενέργειας. Η ΕΕ θα πρέπει να καταστεί ακόμη πιο φιλόδοξη σε όλους τους τομείς της καθαρής ενέργειας, από την ενεργειακή αποδοτικότητα ως την ηλεκτροκίνηση, να παράσχει στις ευρωπαϊκές επιχειρήσεις μια υγιή εγχώρια αγορά όπου η καινοτομία μπορεί να αναπτυχθεί με ασφάλεια, καθώς και μια ολοκληρωμένη βιομηχανική στρατηγική με στόχο την εξαγωγή λύσεων καθαρής ενέργειας στον υπόλοιπο κόσμο.

3.4.3. Η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει την έκκλησή της προς την Επιτροπή να προβεί σε διεξοδική αξιολόγηση των υφιστάμενων μέσων πολιτικής χαμηλών εκπομπών άνθρακα, προκειμένου να βεβαιωθεί ότι για την επίτευξη των στόχων χρησιμοποιούνται τα κατάλληλα εργαλεία με τον πιο αποτελεσματικό τρόπο σε καλά οργανωμένες αγορές. Η αδικαιολόγητη επιβάρυνση των χρηστών ενέργειας και διάφοροι φραγμοί όπως π.χ. τα πολύπλοκα τιμολόγια, πρέπει να αποφεύγονται εξαιτίας της έλλειψης ανταγωνισμού και διαφάνειας στην αγορά.

3.4.4. Ο νέος κατάλογος «έργων κοινού ενδιαφέροντος» που είναι επιλέξιμα για δημόσιες επιδοτήσεις της ΕΕ και συνοδεύουν την τρίτη έκθεση για την κατάσταση της Ενεργειακής Ένωσης δείχνει μείωση των έργων ορυκτών καυσίμων σε 53 έργα φυσικού αερίου, έναντι 77 στον προηγούμενο κατάλογο. Ωστόσο, ορισμένοι αναλυτές ισχυρίζονται ότι αυτό είναι απλώς το αποτέλεσμα της ομαδοποίησης και συνένωσης πολλαπλών έργων και ότι ο νέος κατάλογος περιλαμβάνει περίπου 90 έργα φυσικού αερίου, κάτι που ουσιαστικά αντιπροσωπεύει αύξηση των έργων φυσικού αερίου. Λόγω των σημαντικών περιβαλλοντικών κινδύνων και των οικονομικών κινδύνων εξαιτίας μη αξιοποιήσιμων στοιχείων ενεργητικού κατά την πραγματοποίηση επενδύσεων σε υποδομές ορυκτών καυσίμων, τα εν λόγω έργα και η εκχώρηση του σήματος ΠΚΕ (πρόγραμμα κοινού ενδιαφέροντος) θα πρέπει να επανεξεταστούν το συντομότερο δυνατόν.

3.5. Ενεργειακή ασφάλεια και η γεωπολιτική διάσταση της Ενεργειακής Ένωσης

3.5.1. Όπως αναφέρεται και σε γνωμοδότησή της του προηγούμενου έτους, η ΕΟΚΕ υποστηρίζει ότι η ενεργειακή ασφάλεια πρέπει να παραμείνει στόχος καθοριστικής σημασίας για την Ενεργειακή Ένωση. Η ενεργειακά αποδοτική οικονομία και η βιώσιμη και αξιόπιστη τοπική υποδομή παραγωγής, μεταφοράς και αποθήκευσης ενέργειας, οι εύρυθμες αγορές ενέργειας και οι πλήρως συμβατές με το κεκτημένο της ΕΕ εμπορικές σχέσεις είναι καθοριστικοί συντελεστές που πρέπει να διασφαλιστούν. Ο στόχος της ενεργειακής ασφάλειας πρέπει να καθοριστεί καλύτερα, εξετάζοντας πέρα από τις πτυχές των εισαγωγών ενέργειας και της εγχώριας παραγωγής, τις δυνατότητες αυξημένης ανθεκτικότητας σε όλο το ενεργειακό σύστημα, κοινωνικής καινοτομίας, αλλαγής συμπεριφοράς και ασφάλειας στον κυβερνοχώρο.

3.5.2. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για την εξωτερική διάσταση της Ενεργειακής Ένωσης, όπως παρουσιάζεται στην τρίτη έκθεση για την κατάσταση της Ενεργειακής Ένωσης και συμφωνεί ότι «οι εξωτερικές και αναπτυξιακές πολιτικές της ΕΕ είναι καίριας σημασίας για τη στήριξη της μετάβασης σε καθαρή ενέργεια και σε χαμηλές ανθρακούχες εκπομπές παγκοσμίως, καθώς και για την ενίσχυση της ενεργειακής ασφάλειας και ανταγωνιστικότητας της ΕΕ». Δυστυχώς, όλο και περισσότερα στοιχεία καταδεικνύουν ότι μερικά κράτη και εταιρείες που δραστηριοποιούνται στην εισαγωγή ορυκτών καυσίμων στην ΕΕ εμπλέκονται σε πρακτικές που δεν ενδείκνυνται στο σύνθηδες επιχειρηματικό γίγνεσθαι, μερικές δε φορές προσπαθούν επιθετικά να επηρεάσουν την ενεργειακή και κλιματική πολιτική των κρατών μελών και άλλων συναφών ενδιαφερόμενων μερών. Για να διασφαλιστεί αξιόπιστο και δημοκρατικό περιβάλλον για τη συζήτηση πολιτικής σχετικά με την εφαρμογή της Ενεργειακής Ένωσης, απαιτείται συστηματική παρακολούθηση των δραστηριοτήτων αυτών, δημοσιοποίησή τους και ενεργός ανταπόκριση.

3.5.3. Λόγω της ψηφιοποίησης των ενεργειακών συστημάτων, πρέπει να αναπτυχθεί μια προηγμένη ψηφιακή υποδομή που θα καθιστά τη λήψη μέτρων για την ενίσχυση της ασφάλειας του κυβερνοχώρου σημαντικό μέρος των προσπαθειών για την παροχή ενεργειακής ασφάλειας. Δεδομένης της αλληλεπίδρασης μεταξύ ευφών ηλεκτρικών δικτύων και ηλεκτρικών οχημάτων, η υποδομή ηλεκτρικής ενέργειας θα αποτελέσει επίσης βασικό στοιχείο του συστήματος μεταφορών. Από την άποψη αυτή, ακόμη σημαντικότερη θα είναι η ασφάλεια του κυβερνοχώρου των συνδεδεμένων τομέων ενέργειας και μεταφορών και των ψηφιακών τους υποδομών.

3.5.4. Η επιτυχία της Ευρωπαϊκής Ενεργειακής Ένωσης εξαρτάται από την ικανότητα προάσπισης της ευρωπαϊκής νομοθεσίας και εξασφάλισης ότι τα ενεργειακά έργα στην Ευρώπη λειτουργούν στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής νομοθεσίας για την αγορά. Αυτό αφορά ιδιαίτερα επενδυτικά έργα που δυνητικά, και για πολλούς δεκάετηρα, αντιβαίνουν στους στόχους της Ενεργειακής Ένωσης. Αυτό εγείρει πολιτικές και οικονομικές ανησυχίες σε πολλά κράτη μέλη, πράγμα που με τη σειρά του συμβάλλει στην απώλεια της εμπιστοσύνης των κοινωνιών των χωρών αυτών έναντι των αξιών που τους καθοδήγησαν προς την προσχώρησή τους στην ΕΕ. Η αποτυχία προάσπισης του κράτους δικαίου χρησιμοποιείται επίσης από τους πολιτικούς ιθύνοντες οι οποίοι εμφανίζονται απρόθυμοι ως προς την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση, ως παράδειγμα για να καταδειχθούν οι αδυναμίες της προσχώρησης στην Ένωση, στοιχείο το οποίο υπονομεύει ακόμη περισσότερο την ενότητα και την ακεραιότητα της ΕΕ. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ συνιστά με έμφαση η υλοποίηση έργων όπως ο αγωγός Nord Stream 2, καθώς και άλλων σημαντικών έργων, από στρατηγικής πλευράς, να πραγματοποιείται σύμφωνα με τους κανόνες της Ενεργειακής Ένωσης.

4. Συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών και συμβολή της ΕΟΚΕ

4.1. Η ΕΟΚΕ είναι πεπεισμένη ότι είναι κρίσιμης σημασίας να διασφαλιστεί η επιτυχία του 2018 ως «έτους δέσμευσης» της Ενεργειακής Ένωσης, όχι μόνο για δημοκρατικούς λόγους αλλά και για την αποτελεσματικότητα της ίδιας της ενεργειακής μετάβασης. Ο μετασχηματισμός του ενεργειακού συστήματος της Ευρώπης θα είναι πράγματι ταχύτερος, φθηνότερος και πιο δημοκρατικός εάν κινητήρια δύναμή του αποτελούν πολίτες που καθίστανται όλο και περισσότερο ενεργοί καταναλωτές, παραγωγοί-καταναλωτές και εργαζόμενοι και συμμετέχουν ενεργά στην ενεργειακή μετάβαση κάνοντας χρήση των δυνατοτήτων του πληθοπορισμού και της συμμετοχικής χρηματοδότησης. Τα μέσα μικροχρηματοδότησης, όπως όσα διατίθενται μέσω τοπικών δανείων, και η διευκόλυνση των επενδύσεων είναι καθοριστικής σημασίας για τη διευκόλυνση του εκδημοκρατισμού, της ευρείας κοινωνικής συμμετοχής και της κοινωνικής βιωσιμότητας της ενεργειακής μετάβασης. Η Ευρωπαϊκή Ένωση θα πρέπει να επιδιώξει να μεταβεί από το καθεστώς κατά το οποίο η ενεργειακή πολιτική, ακόμη και σε εθνικό επίπεδο, καθοδηγείται από τις «αποφάσεις μερικών» σε καθεστώς κατά το οποίο η ενεργειακή πολιτική καθοδηγείται αποτελεσματικά από τη «δράση όλων».

4.2. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για τις εκκλήσεις της τρίτης έκθεσης για την κατάσταση της Ενεργειακής Ένωσης που αποσκοπούν σε κινητοποίηση ολόκληρης της κοινωνίας. Παραμένει ασαφής ο τρόπος με τον οποίο θα διασφαλιστεί κάτι τέτοιο από την Επιτροπή καθώς δεν υπάρχει πραγματική πρόταση ως προς το πώς θα συμβεί αυτό, η δε έκθεση εντοπίζει ακόμη και εξαιρετικά προβληματικά παραδείγματα «πρωτοπόρων» στη μετάβαση σε καθαρή ενέργεια. Η ΕΟΚΕ καλεί την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να συνεργαστεί όλο και περισσότερο με τους υπεύθυνους για τη λήψη αποφάσεων και τους ενδιαφερόμενους φορείς, και συγκεκριμένα να συναντηθεί με τα εθνικά και τα περιφερειακά οικονομικά και κοινωνικά συμβούλια και την οργανωμένη κοινωνία των πολιτών προκειμένου να παράσχουν από κοινού καθαρή ενέργεια σε όλους τους Ευρωπαίους.

4.3. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ανησυχία της για το επίπεδο δημόσιας συμμετοχής των πολιτών και των κοινοτήτων στις νομοθετικές προτάσεις μετά την ανακοίνωση και διεξαγωγή το περασμένο έτος «ευρείας δημόσιας συζήτησης». Προτείνει οι μελλοντικές εκδόσεις για την κατάσταση της Ενεργειακής Ένωσης να αντικατοπτρίζουν και να παρουσιάζουν σαφώς τις βελτιώσεις στις πολιτικές και πρακτικές στο πλαίσιο της Ενεργειακής Ένωσης, οι οποίες εγκρίνονται βάσει δημόσιων συζητήσεων και συμμετοχής του κοινού.

4.4. Στο πλαίσιο αυτό, η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την πρόσφατα εγκριθείσα έκθεση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, η οποία αναφέρει ότι «τα κράτη μέλη θα πρέπει να καθιερώσουν μια μόνιμη πλατφόρμα πολυεπίπεδου ενεργειακού διαλόγου η οποία θα συγκεντρώνει τις τοπικές αρχές, τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, την επιχειρηματική κοινότητα, τους επενδυτές και άλλα ενδιαφερόμενα μέρη προκειμένου να συζητούνται οι διάφορες προβλεπόμενες επιλογές για την ενεργειακή και κλιματική πολιτική· ακόμη, υπενθυμίζει τη σημασία, αφενός, της συμμετοχής των συνδικαλιστικών οργανώσεων, των ενώσεων καταναλωτών και των περιβαλλοντικών οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών στις εν λόγω πλατφόρμες και, αφετέρου, της εξασφάλισης των αναγκαίων πόρων για την αποτελεσματική συμμετοχή».

4.5. Η ΕΟΚΕ θα ήθελε να συμβάλει ενεργά στην περαιτέρω ανάπτυξη συνέργειας και συνεργασίας μεταξύ των θεσμικών οργάνων σε επίπεδο ΕΕ, της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών και των τοπικών και περιφερειακών αρχών και των θεσμικών τους οργάνων που σχετίζονται με τους στόχους της Ενεργειακής Ένωσης. Οι τοπικές και περιφερειακές αρχές, λόγω της εγγύτητάς τους στο επίπεδο του ευρύτερου κοινού και των γνώσεών τους για το κάθε συγκεκριμένο τοπικό πλαίσιο, κατέχουν το κλειδί για την αποτελεσματική προσαρμογή και εφαρμογή πολιτικών σχετικών με την ενέργεια. Αποτελούν βασικό επίπεδο λήψης αποφάσεων σε τομείς όπως οι μεταφορές, ο πολεοδομικός σχεδιασμός, τα κτίρια και η ευημερία, γεγονός που τις καθιστά εξαιρετικά σημαντικές όσον αφορά τη λήψη συντονισμένων μέτρων υπέρ της ενεργειακής απόδοσης και των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας.

4.6. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι οι κοινωνικές και ανθρωπιστικές επιστήμες διαδραματίζουν καίριο ρόλο παρέχοντας στους οικονομικούς και πολιτικούς φορείς λήψης αποφάσεων, καθώς και στο κοινό, τα κατάλληλα εργαλεία ώστε να κατανοήσουν τα κίνητρα των ενεργειακών επιλογών των τελικών χρηστών, συμπεριλαμβανομένων των ΜΜΕ και των πολιτών. Η Ενεργειακή Ένωση χρειάζεται συνεπώς ένα εστιασμένο στην αποστολή της πρόγραμμα έρευνας και καινοτομίας της ΕΕ μετά το 2020, το οποίο θα ενσωματώνει πλήρως τις κοινωνικές και ανθρωπιστικές επιστήμες, όπως προτείνει η έκθεση της ανεξάρτητης ομάδας υψηλού επιπέδου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σχετικά με τη μεγιστοποίηση του αντίκτυπου των προγραμμάτων έρευνας και καινοτομίας της ΕΕ (έκθεση Lamy).

Βρυξέλλες, 19 Απριλίου 2018.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Luca JAHIER
